

*Євдомаха М.**

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Етап технологічної революції в інформаційній сфері зумовлює серйозні зміни в суспільстві загалом. Змінюється спосіб життя мільйонів людей. Процеси глобалізації торкаються дедалі нових сфер діяльності. Обсяги світової інформаційної індустрії на початку 90-х років минулого сторіччя досягли 2 трлн. доларів США, а на початку XXI сторіччя зросли на порядок. Виходячи з цього можна стверджувати, що в світі проходить стрімке формування інформаційного суспільства. Головною його особливістю є те, що стратегічним ресурсом стає інформація, яка здатна взаємодіяти не тільки з матеріальним, але й з духовним світом людини, вона стає не тільки найважливішою сферою міжнародної співпраці, а й об'єктом суперництва. Проблеми у сфері інформаційних відносин, формування інформаційних ресурсів і користування ними загострюються внаслідок політичного й економічного протистояння держав. Це стає актуальним у зоні забезпечення національної безпеки України. Специфіка забезпечення інформаційної безпеки в Україні відображена в законах «Про основи національної безпеки України», «Про концепцію національної програми інформатизації», «Про національну програму інформатизації», Стратегії національної безпеки України, яка затверджена указом Президента та Доктриною інформаційної безпеки України [6].

Інформаційна безпека визначається як захищеність важливих інтересів особи, суспільства та держави в інформаційній сфері, за якою забезпечується використання інформації в інтересах її суб'єктів, сталий розвиток держави, виявлення, попередження і ліквідація загроз національним інтересам. Категорія національних інтересів в інформаційній сфері в повній мірі узгоджується з іншою категорією – національною безпекою, і співвідноситься між собою за схемою «частина» і «ціле». При цьому слід враховувати, що інформаційна складова не може існувати поза цілями загальної національної безпеки, так само, як і національна безпека не буде всеохоплюючою без інформаційної безпеки. У цілому політика національної безпеки держави спрямована на мінімізацію та, по можливості, уникнення існуючих чи потенційних внутрішніх або зовнішніх загроз розвитку держави у відповідності з її цілями.

Одним з пріоритетних напрямів державної політики є забезпечення національної безпеки, ефективність формування якої значною мірою визначається станом розробленості теорії національної безпеки та рівнем впровадження і застосування відповідних методів, методик, моделей, механізмів, принципів тощо за практичного вирішення актуальних проблем у цій сфері.

Ця теорія перебуває на стадії свого активного формування та динамічного розвитку, що обумовлено перманентними ускладненнями геополітичної, гео економічної, воєннополітичної обстановки, появою нових загроз, викликів та ризиків та загостренням харак-

* студент 2 курсу спеціальності «міжнародна інформація» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник : доц. Білоусова Н.Б.

теру традиційних загроз, трансформаціями міжнародних та регіональних структур безпеки, впливом глобалізації, значною складністю, непередбачуваністю та невизначеністю процесів у сфері безпеки та оборони, суттєвим загостренням зіткнень протилежних спрямувань, а з іншого боку — бажанням суспільства та держави мати науково обґрунтовані підходи, механізми, пріоритети, інструменти, які сприяють їх сталому розвитку в короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі і не вимагатимуть надмірних ресурсів. Це підтверджено у працях Р.Анкоффа, И.Ансоффа, В.Богдановича, Д.Горбуліна [2].

О.Бойченко стверджує, що інформаційна безпека є невід'ємним напрямком розбудови інформаційного суспільства, розвиток якого повинен йти не тільки через нарощування технологічних можливостей здійснення інформаційного обміну, але й через глибоке усвідомлення усіма суб'єктами інформаційних відносин – власниками інформації та її користувачами, виробниками інформаційних технологій і засобів, постачальниками послуг, державою – необхідності здійснення всіх заходів щодо захисту інформаційних ресурсів та забезпечення інформаційної безпеки держави [1].

Так, у публікації В. П. Горбуліна, О. Ф. Белова, Е. М. Лисицина вказується, що технологія реалізації доктрин, стратегій, концепцій і програм державної політики у сфері забезпечення національної безпеки мусить базуватися на ґрунтовних теоретичних засадах та враховувати історичний досвід [6].

Деякі з авторів такі як Брайсон та Смолін вважають, що саме за таких умов методологія стратегічного планування є найбільш ефективною, при цьому вказується на необхідність її розробки саме на основі принципу безупинної адаптації [6].

У роботах Г. Г. Почепцова проаналізовано деякі підходи та інструменти зменшення невизначеності та непередбачуваності під час здійснення стратегічного аналізу. Згідно з одним з цих підходів пропонується використання ідеї комплексних адаптивних систем на основі планування різного роду можливостей адаптації, побудованих під конкретну загрозу. Значною є ймовірність того, що сьогоденні загрози відрізняться від загроз, що виникнуть через 10-15 років. Тому як процес розробки і удосконалення методології стратегічного планування, так і її окремі складові мають передбачати можливість адаптації до змін оточуючого внутрішнього та зовнішнього середовища [7].

Інформаційна безпека повинна забезпечуватися шляхом проведення цілісної державної програми відповідно до Конституції та чинного законодавства України і норм міжнародного права шляхом реалізації відповідних доктрин, стратегій, концепцій і програм, що стосуються національної інформаційної політики України.

Проблем інформаційної безпеки безліч, як і проблем розвитку процесу інформатизації. У цій сфері необхідно вирішувати питання, пов'язані з визначенням природи різних видів інформаційних небезпек (загроз), механізмів їхнього впливу на об'єкти інформаційної безпеки, можливих наслідків цих впливів, шляхів і методів їх нейтралізації або зменшення.

З цієї низки проблем найбільш вивченими є проблеми, пов'язані із захистом інформації. Що ж до питань захисту людини, людських спільнот, суспільства в цілому, то з погляду розробки методології, шляхів, форм і методів забезпечення інформаційної безпеки вони вивчені недостатньо. Є напрацювання щодо інформаційної боротьби, війни, психологічного впливу, але цього виявляється замало, коли справа торкнеться розгляду не конфліктних, а конкурентних взаємовідносин між людьми.

Висновки. Підводячи підсумок, можна стверджувати, що інформаційна безпека передбачає можливість безперешкодної реалізації суспільством і окремими його членами

своїх конституційних прав, пов'язаних з можливістю вільного одержання, створення й розповсюдження інформації. Поняття інформаційної безпеки держави слід також розглядати у контексті забезпечення безпечних умов існування інформаційних технологій, які включають питання захисту інформації, як такої інформаційної інфраструктури держави, інформаційного ринку та створення безпечних умов існування і розвитку інформаційних процесів.

Література

1. Бойченко О. В. Політика інформаційної безпеки в системі інформаційного забезпечення ОВС України / О. В. Бойченко // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 50-55.
2. Воробьев Ю.Л. Управление стратегическими рисками чрезвычайных ситуаций в системе обеспечения национальной безопасности России / Ю.Л. Воробьев // Право и безопасность. – 2003. – №3-4 (8-9).
3. Горбулін В. П. Актуальні питання організації стратегічного планування державної політики національної безпеки України / В.П.Горбулін, О.Ф.Белов, Е.М. Лисицин // Страт. панорама. – 1999. – № 3. – С. 12-19.
4. Зиновьева Н.Б. Информационная культура личности. Введение в курс: Учеб. пособие / Н.Б.Зиновьева.– Краснодар, 2000.– С. 136.
5. Карпенко В.О. Інформаційна політика та безпека / В.О.Карпенко. – К.: 2006. – 220 с.
6. Портал безпека: Інформаційна безпека України: її суть та види [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bezpeka.com/ru/lib/spec/art12.html>.
7. Почепцов Г. Г. Стратегический анализ. Стратегический анализ для политики, бизнеса и военного дела / Г.Г. Почепцов. – Л.: Дзвін, 2004. – 333 с.